

פרוייקט העלאת יהודי סוריה ולבנון
ראיון עם רמי דנה, חיפה
תאריך: 16.8.1999
מראיין: אריה כהן

אריה כהן: מר דנה, אני מבקש שבתחילת הראיון תספר קצת על הרקע של הבית, של המשפחה, אבא, אמא. איפה חייתם, מה עשיתם לצורך פרנסה? קצת רקע כללי, משפחתי. איפה נולדת?
 רמי דנה: אני נולדתי בכפר בחמדון בלבנון. היות ואבא שלי היה רב, אז הוא היה נדמה לי שומר כרמים. לא שומר כרמים אלא, איך אומרים? משגיח כשרות על
 ש: על שטחים חקלאיים?

ת: או על שטחים או על יינות, עראק או זיקוקן. אולי, אני חושב ככה. אני עד כמה שאני זוכר את עצמי בדמשק בגיל שלוש, ארבע, חמש ...
 ש: על אילו שנים אתה מדבר פחות או יותר?
 ת: '27, '28.

ש: ב-'27, '28 אתה כבר בדמשק, בן שלוש, ארבע.

ת: אני בדמשק בן שלוש, ארבע

ש: אתה נולדת בעיקרון בבחמדון?

ת: בחמדון.

ש: מה היו הנסיבות שהביאו למעבר שלכם ...

ת: אולי הפרנסה של אבא, אני לא יודע. אבא שלי עבד בתור רב. רב של, עד כמה שאני מכיר אותו, רב של הקהילה. גם עבד עם אתה יודע, ודאי שאתה יודע, ניקור בשר, שחיטה, יאר-צייט, כלומר אזכרות.

ש: כלומר אדם שמגיע לדרוש דרשות

ת: אזכרות, דרשות, כן.

ש: הבנתי.

ת: בעיקר היה לו מעמד בקהילה בתור דיין.

ש: בדמשק?

ת: בדמשק. כל זה אני מדבר איתך רק על דמשק. אני לא זוכר, שנולדתי בבחמדון בלבנון, אני לא זוכר יום אחד מלבנון.

ש: הבנתי. אז אתה גדל ולומד שם בתלמוד תורה

ת: בחדר.

ש: בחדר, תלמוד תורה. ולאחר מכן?

ת: לאחר מכן עברנו לאליאנס. למדתי

ש: סיימת את הלימודים באליאנס?

ת: סיימתי.

ש: אתם גרתם אני מבין ברובע היהודי בדמשק?

ת: נכון, ברובע היהודי.

ש: בוא נגיע ברשותך למצב שאתה אמור לעלות לארץ. איך זה קורה בכלל?

ת: לפני עלותי ארצה, אני באתי ארצה מספר פעמים. פעם אחת מטעם ההגנה.

ש: באיזו שנה?

ת: '41 או '42.

ש: עלית עם אנשי הגנה?

ת: לא עליתי. באנו לחודש וחצי לקורס מטעם ההגנה ולסמינר בקיבוצים. היינו איזה עשרים ושבעה,

שמונה בחורים מטעם ההגנה

ש: בחורים בלבד?

ת: בלבד. הסתובבנו בארץ, למדנו את דרכי ההגנה. היו לנו סמינרים בקיבוצים.

ש: אתה זוכר איזה קיבוצים?

ת: אפיקים, בחולתה גם. סיירנו בכלל בכמה קיבוצים בארץ.

ש: את האימונים האלה עשיתם אני מבין ... בנשק? אקדחים, קפא"פ?

ת: עשינו בנשק, קפא"פ, רימוני יד, רימוני רסס. עשינו את זה בזרעין. חודש וחצי בסך הכל. חודש וחצי

כולל הסמינרים.

ש: זרעין איפה זה תזכיר?

ת: בגללבו.

ש: על הר הגלבווע למעלה?

ת: על הר הגלבווע. האימון בנשק היה שם.

ש: הבנתי. באפיקים פגשנו את מנחם לוזיה?

ת: אני חושב שכן. אני באמת לא זוכר.

ש: כשאתה אומר שהתארגנתם מטעם ההגנה בדמשק

ת: אגב, בחולתה פגשנו את החברים שהיו בתנועה שלנו בדמשק.

ש: בתנועה אתה מתכוון ל"החלוצין"? תנועת ההגנה?

ת: גם תנועת ההגנה, גם תנועת החלוצין. זה היה מעורב הכל. גם מכב"י. זה היה מין מרכז כזה שכולם היו

בו. גם החלוצין, גם קדימה-ספורט וגם מכב"י. אז ככה פעם החלק הזה, פעם (החלק הזה). זה לא היה

מחולק כמו כאן שכל אחד יש לו את המרכז שלו, יש לו את האנשים שלו. זו היתה מין שכונה כזאת

שכולם מכירים את כולם, צעירים יהודיים. מתאמנים ביחד, יושבים ומדברים עברית ביחד. קראו לזה

החלוצין פעם ופעם שינה צורה ועבר לקדימה, או שקדימה היה באיזה חדר על ידו והשתמשו בו. שיחקו

כדורגל, ככה.

ש: הפועל אולי?

ת: לא.

ש: הפועל עדין לא היה שם?

ת: לא. היה החלוצין

- ש: הבנתי, חברי כמה מועדונים. השאלה היא מי אירגן אתכם שם בהגנה? מי גייס אותך להגנה שם?
- ת: היו בחורים שעבדו מטעם הצבא הבריטי.
- ש: אתה מתכוון לטוביה ארזי? מוכר לך השם הזה?
- ת: מוכר לי, אבל אישית לא מכיר אותו. מקס חניש.
- ש: הוא אירגן אתכם מבחינת ההגנה?
- ת: מטעם ההגנה. יתר האנשים, יכול להיות שמה שאתה אומר, טוביה ארזי, יכול להיות. אבל אני לא זוכר.
- ש: מאיזה קיבוץ היה מקס?
- ת: מקס לא היה מקיבוץ. הוא היה מחדרה.
- ש: אוקיי. אז אתם יוצאים בפעם הראשונה ב-41' אמרת?
- ת: כן.
- ש: וחוזר לדמשק?
- ת: חוזר לדמשק. התארגנו. זה כבר יותר מוגדר. התחילה הפעולה של החלוצ, תפסה מקום לעליה ב'. אחר כך ההגנה התגבשה. היו איזה שלושים, ארבעים איש
- ש: בחורים צעירים?
- ת: בחורים צעירים. כולם בגיל שלי.
- ש: זאת אומרת? 18, 20?
- ת: 20, 21. היתה פעילות
- ש: גם שם התאמתם ... ?
- ת: כן, התאמתם. ודאי. שם בתוך המועדון הזה שכלל את הכל.
- ש: אמרת לי שפעם אחת, והיו עוד פעמים.
- ת: אחר כך פעם שניה באתי מטעם מכב"י, קורס מכב"י, לרחובות. היינו איזה 40 יום להדרכת מכב"י.
- ש: לקורס מדריכים?
- ת: קורס מדריכי מכב"י. כן.
- ש: מה עשיתם במסגרת הקורס? אילו תכנים?
- ת: למדנו כל מה שיכול מדריך לעשות בגיל 21, 22, 23.
- ש: ארבעים איש הייתם?
- ת: היינו מבירות ודמשק ביחד ארבעים איש.
- ש: חלבים לא היו?
- ת: לא זוכר. אני חושב שלא. היינו מדמשק בסך הכל איזה חמישה או ששה. אבל רובם מבירות.
- ש: עשיתם שם קורס מדריכים ... איפה הייתם?
- ת: ברחובות.
- ש: ממש ברחובות?
- ת: ממש ברחובות עצמה.

ש: היה לכם שם איזה מחנה או משהו?

ת: כן, מחנה.

ש: מין מחנה צופי כזה?

ת: כן, מחנה צופי, נכון.

ש: חזרת לדמשק?

ת: חזרנו ... פעילות

ש: היית ... שם?

ת: כן.

ש: כמדריך?

ת: כמדריך. אירגנו ספורט ופעילות של נערים.

ש: דרך אגב כמה היו לכם במועדון הזה, אחרי שחזרתם לפעילות במכב"י, כמדריכים? מה היה גודל המועדון?

ת: ההרכב שלו, תראה, אנשים רצו להתארגן, רצו להיות בשליטה. אבל לא היה מישהו, אתה יודע, יש פתגם באבות שאומר – במקום שאין איש, הייה אתה איש. אז לקחנו, כל אחד אירגן דברים, ניסינו לארגן דברים כמיטב יכולתנו. בינתיים עלייה ב' תפסה תאוצה.

ש: ברחובות הייתם באיזו שנה?

ת: '43.

ש: וההעפלה מתחילה

ת: כן. ההעפלה מתחילה לתפוס תאוצה. אנשים בלי כל התארגנות, בלי שום הדרכה, כולם התחילו לנהור ארצה.

ש: להגיע ארצה ... עלייה ב'

ת: עם עלייה ב'. בעיקר עם עלייה ב'.

ש: בעיקר עם הפעילים של עלייה ב'?

ת: כן.

ש: לכם היה תפקיד בזה, נכון?

ת: לי לא היה תפקיד מטעם עלייה ב'. היה לי תפקיד בהגנה, אבל איש לא מסר לי את התפקיד הזה. אני נטלתי אותו.

ש: מה לקחת על עצמך? היית מקשר?

ת: לא. כל האירגון של ההגנה עצמו שם.

ש: מה עשית לצורך אירגון ההגנה בדמשק? הידרכת אחרים?

ת: כן, הידרכתי אחרים.

ש: בנשק?

ת: יום-יום, כן. מפגשים יומיים, לדבר על התנועה עצמה, להמשיך בפעילות ספורטיבית כאילו זה ספורט והגנה ביחד. זהו. עכשיו כשאני מסתכל על זה אני מסתכל על זה כאל משהו ילדותי כזה.

ש: מין מועדון נוער יותר מאשר מועדון של ההגנה?

ת: כן.

ש: הבנתי. אתה יצאת עוד פעם אחת ארצה?

ת: לא.

ש: זאת אומרת הפעם הבאה כשעלית ארצה

ת: עליתי ארצה, זה היה סוף יוני. אז היה האחראי לעלייה אצלנו עקיבא פיינשטיין.

ש: אתה הכרת אותו אישית מהפעילות בהגנה?

ת: כן, אישית.

ש: עזרת לו לארגן קבוצות או משהו בסגנון?

ת: לא, היו כאלה שביקש מהם ושהם הלכו והודיעו למשפחה הזאת והזאת להיות מוכנה ביום זה וזה, למשפחה השניה להיות מוכנה ולנסוע עם זה. אני בסך הכל הייתי מסתכל על כל העסק הזה, מסייע פה מסייע שם.

ש: אז איך קרה ...

ת: תשמע, יום אחד בא אליי אחיה של אשתי ואומר לי

ש: מה שמה?

ת: ז'נט דנה. ז'נט מזרחי, ממשפחת מזרחי.

ש: אה, משפחת מזרחי, כן.

ת: אומר לי – תשמע, יש איזו הלשנה ... עליך ומוטב שתברח ...

ש: הלשנה מתוך הקהילה?

ת: מתוך הקהילה. הם רוצים לתפוס אותך וזהו. יתכן שזה נכון, יתכן שלא. אמרתי לו – כדאי להסתכן. בא עקיבא ואומר לי – בוא, תלבש מדי צבא בריטי ותיסע ברכבת הזאת והזאת עם חיילים בריטיים.

ש: מי אירגן לך את התעודות ואת הכל?

ת: בלי תעודות בלי כלום. התלבשתי וזהו. אז היות והיו חיילים של הבריגדה וזה, אז נסעתי עם הקבוצה, נכנסתי לרכבת

ש: מי נתן לך את הבגדים בכלל?

ת: נדמה לי שעקיבא או החבר'ה שם.

ש: אירגנו לך בגדים ...

ת: כן ונסעתי לבירות. מבירות הרכבת יצאה וזהו, הגעתי לפה.

ש: לאן הגעת?

ת: הגעתי לכאן. מיד כשהגעתי נתנו לי

ש: לאן פנית? למי הרגשת שייך ...

ת: אז רגע. זאת הנקודה החשובה ביותר בחיים שלי. באתי, נתנו לי לשבת שבוע ימים ברחוב החלוץ, יש פוטו ברנר אם אתה יודע.

ש: כן.

ת: מעל לפוטו ברנר יש איזה בית מלון או אכסניה או משהו כזה. מעל לפוטו ברנר.

ש: ברחוב החלון?

ת: ברחוב החלון. בדיוק מעל לפוטו ברנר.

ש: כשאתה אומר "נתנו לי", מי נתן לך?

ת: אלה שהביאו אותי, ההגנה. עליה ב', ההגנה. מי שסידר לי את ההעברה הזאת. נתן לי, ישבתי כמה ימים.

ש: במלון הזה?

ת: במלון הזה. בינתיים היה לי אח פה שקראו לו מרקו דנה. מרדכי. הוא גם כן ... לקרוא לזה מסודר, הוא לא היה מסודר. הוא עבד פשוט מאוד

ש: איפה הוא חי? איפה היה לו בית?

ת: לא היה לו בית. הוא חי אצל איזו אשה.

ש: הוא שכר חדר?

ת: לא חדר. פשוט מסדרון כזה שישבו בו.

ש: איפה? באיזה מקום בחיפה?

ת: ברחוב השומר, משהו כזה. אני ישבתי שבוע ימים וירדתי, נפגשתי עם כמה אנשים פה ושם. כעבור שבוע בעל המלון אומר לי – גמרנו. לא משלמים עבורך.

ש: הם, אנשי ההגנה ... עבורך ...

ת: כן.

ש: ואוכל גם?

ת: אני לא זוכר, באמת לא זוכר, אם זה אוכל או זה. הוא אמר – גמרנו, אין יותר. טוב, ... ללכת

ש: עדיין היית על מדים?

ת: לא. הורדתי את המדים, מסרתי אותם, התלבשתי כמו כל יהודי. אני צריך לחפש עבודה. בינתיים הגיעו כמה בחורים מדמשק, איזה חמישה ששה בחורים די אינטליגנטים.

ש: לחיפה?

ת: לחיפה. ואנחנו מחפשים עבודה, רוצים עבודה. למי פונים? פונים להסתדרות. אז היה הנציג שלנו בהסתדרות יצחק שלוח. (אמרנו לו) – יצחק, אנחנו רוצים לעבוד.

ש: מה היה התפקיד שלו בהסתדרות?

ת: פעיל מטעם עדות המזרח. למה צריך להיות פעיל מטעם עדות המזרח אני לא יודע. אז היית הולך למישהו שם אצלם בהסתדרות, אף אחד לא דיבר איתך – לך ליצחק שלוח. זהו. איתנו אתה לא מדבר.

ש: הוא טיפל בעדות המזרח?

ת: אני כבר ירדתי מאז שהייתי ספיישל כמו שאומרים, ללכת ליצחק שלוח בכדי שימצא לי עבודה. יצחק שלוח העביר אותנו את החמישה, ששה בחורים, עד שעשינו יום אחד הגרלה ויצאו איזה שניים, שלושה

שעבדו שם בעבודת פרך. אין מי שידבר איתך. עד שיום בהיר אחד אמרו – אנחנו ניתן לכם את בריכת השחייה של בת גלים שתטפלו בה, שתארגנו אותה.

ש: שתהיו פועלי הברכה.

ת: פועלי הברכה ובכלל שניקח על עצמנו את הברכה.

ש: בינתיים איפה אתה חי, איפה אתה אוכל?

ת: בינתיים עברתי לגור אצל איזו אשה במסדרון בצורה עלובה ביותר. חבל לי לדבר על זה.

ש: אתה שילמת על זה?

ת: בודאי.

ש: כל החמישה חיו שם?

ת: לא כל החמישה. אני הייתי פה, יש חלק שנסע לתל אביב, ראו שאין עם מי לדבר כאן אז חלקם נסעו לתל אביב, חלקם נשארו פה.

ש: אני מבין שהם גם היו פעילי ההגנה בדמשק.

ת: לא, הם לא היו פעילים, הם היו חברי ההגנה. הרי פה מיטשטש כל הדבר. פעיל, חבר. פעיל זה שהיטלת עליו ללכת ולעשות יום-יום משימה, וחבר זה חבר. אבל אותו החבר היה יכול להיות פעיל אם תטיל עליו משהו.

ש: כן, בהחלט.

ת: טוב, אנחנו גרנו אצל המשפחה הזאת ברחוב השומר. אני רוצה עבודה. אמרו לנו – יום שני אנחנו נסדר לכם מכבסה גדולה שתהיו אחראים על מכבסה.

ש: את זה אמרו לכם מההסדרות?

ת: כן.

ש: יצחק שלוח?

ת: לא. יצחק שלוח שולח לנו מישהו שייפגש איתנו. כל יום סיפור חדש. עד שעבר איזה חודש ימים והתייאשנו לגמרי. פשוט אין לך עם מי לדבר. יום אחד אני אומר ליצחק שלוח – אנחנו רוצים לעבוד. אמר – תשמע, אתם מסודרים עכשיו, צריך שיבואו אחרים, עולים חדשים, בלה בלה בלה. בלי שום מחשבה, בלי שום תכנון.

ש: מה זאת אומרת אתם מסודרים? עוד אין לכם עבודה, אין לכם מקום להיות בו?

ת: "העיקר שאתם פה", הבנת? זהו.

ש: כן.

ת: אני יכול לתרגם ספרים היות שהדיעה שלי בשפה העברית, הערבית והצרפתית, הייתי די אינטליגנט כמו שאומרים. אז הוא אמר – בוא תעזור, אם אתה תעשה את התרגום הזה, בסדר. שאלתי אותו – מי ישלם לי? – אלוהים ישלם לך. אף אחד לא ישלם לך, כן? הוא יושב, יש לו את המשרד שלו, יש לו את הכל, וכל יתר הדברים לא. זה לא אדם שחושב רציונלית. אני חושב שהוא היה בור ועם הארץ. ממש לא ידע מה זה. בקיצור, בינתיים עברו חודש, חודשיים, בא אח שלי מרקו ואומר – אתה יודע מה, תעזוב את כל השטויות האלה, בוא תיקח לך בשוק, יש מישהו שרוצה למכור בסטה של ירקות, קח אותה ותתפרנס. ואני כאילו שבאת ונתת לי מכה על הראש.

ש: כאילו נתנו לך מכה על הראש.

ת: מה אני אלך לשבת למכור ירקות? בקיצור, אחרי ההלם באה ההתפכחות. בא אלי מישוהו שהייתי מלמד את הילדים שלו בדמשק, משפחת גלנטי.

ש: שחיה פה בחיפה?

ת: לא. הוא עבר לחיפה. הוא ראה אותי, היה בא אלי לעבודה לשוק תלפיות

ש: אז כן קיבלת את הענין הזה של מכירת ירקות?

ת: כן, ודאי. התפכחתי. אין לי ברירה, מה אני אלך? לא נותנים עבודה, כל יום מוצאים לך איזה דחייה חדשה, סיפור חדש. הוא אומר לי – תשמע, מה אתה עושה? זה בשבילך? אמרתי לו – תשמע, אני חושב שזה העתיד שלנו כאן בארץ הזאת. אולי עכשיו לא בסדר, אבל יהיה בסדר פעם.

ש: דרך אגב, מצאת ברכה בעמלך?

ת: לא, לא מצאתי.

ש: לא הרווחת שם? לא התפרנסת כמו שצריך?

ת: לא, לא. זו תקופה איומה.

ש: כמה זמן עסקת בזה?

ת: שנה וחצי שנתיים, עד שהתגייסתי לצבא.

ש: במלחמת השחרור אתה מתכוון?

ת: עד שהיתה מלחמת השחרור.

ש: אז מה הוא הציע לך?

ת: הוא הציע לי – בוא תיסע איתנו, אנחנו נוסעים לחוץ לארץ. לא עשיתי את זה ואמרתי לו – לא, אני רואה שזאת הארץ שלי וזהו.

ש: אה, הוא היגר לאנשהוא? לארגנטינה או למקסיקו?

ת: נדמה לי שלמקסיקו. אני ראיתי את הבן שלו, זה שלימדתי אותו בדמשק, שהוא במקסיקו וישבתי איתו קצת, יצחק גלנטי, זוקי שם חיבה. מאז לא ראיתי לא את אביו ולא את אימו. אבל הם מאוד מאוד אהבו אותי כי אני בגיל 14 למשל לימדתי את שני הילדים שלהם והייתי משגיח עליהם יום-יום. פשוט כאב לו הלב שאני עושה את העבודות האלה.

ש: בשוק. אני מבין שכשעבדת בשוק יכולת למצוא בינתיים איזה חדר יותר נורמלי?

ת: לא.

ש: עדין אצל אותה אישה?

ת: לא אצל אותה אישה. עברתי לחליסה. יש רחוב שהוא מעל לרחוב ירדן. ושם גם מבחינת מגורים היה בסדר גמור. בינתיים אשתי לעתיד הגיעה והתחתנו והתחילה מלחמת השחרור.

ש: מתי התחתנת? סתם ככה להשכלה כללית.

ת: ב-49'.

ש: אחרי המלחמה או לקראת סיומה של המלחמה?

ת: לא. רגע. ב-48' נדמה לי.

ש: טוב, זה לא חשוב עקרונית. מה שאני רוצה לשאול, מעל לרצונך הירדן בחליסה, היו עוד משפחות סוריות או לבנוניות?

ת: לבנוניות וסוריות לא. היו כורדים. כל האזור ההוא היו כורדים. המשפחות הסוריות והלבנוניות התגוררו ברחוב השומר. אחר כך בא אלי מישוה ועברתי לגור ברחוב השומר איזה שנה וחצי שנתיים גם. כי הנסיעה לחליסה היתה צריכה לעבור באל-נג'אדה.

ש: דרך הרחוב הערבי.

ת: כן. אז עברתי לרחוב השומר 15. גרתי איזה שנה וחצי.

ש: תגיד לי בבקשה, אותם כורדים שאתה קורא להם הם בעצם היו גם קמישלים, נכון? מקמישלי?
ת: לא.

ש: אלה שחלקם לאחר מכן ייסדו את קרית חרושת?

ת: כן. אני לא יודע אם הם קמישלים.

ש: ואת אלרואי.

ת: נכון. הם היו מאותם אנשים.

ש: אז חלקם היו קמישלים?

ת: כן. בינתיים, כשאני עובד בירקות ומחפש עבודה יחד עם זה, לא מסתדר. שואלים אותך - איפה אתה עובד? אני אומר להם - אני עובד בשוק תלפיות. אז אתה כמישהו שאתה ירית בו ברגל ואתה אומר לו - אתה לא יכול לקום. זאת אומרת כאילו הטאבו שלך, המקצוע שלך הוא ירקן, אז אתה לא יכול להתרומם. נפלת ואתה לא יכול לקום כבר. זאת אומרת זו הסטיגמה שנשארה לך. עד שהגיעה מלחמת השחרור, אני התגייסתי, הייתי בהתחלה בפלוגת הקישון, אחר כך היינו בחטיבת כרמלי, היא הסתפחה לכרמלי. אחר כך עברתי משם למודיעין. הייתי ביחד איזה חמש שנים, יחד עם זה בצבא הקבע.

ש: יצאת גם לחו"ל או שלא?

ת: לא. אלי אחי יצא לחו"ל ... אחרי זה עשיתי איזה חמש שנים במשרד הביטחון ועזבתי את משרד הביטחון ונהייתי שוב פעם סיטונאי ירקות.

ש: חזרת לענין הזה?

ת: לא, בתור סיטונאי זה כבר אחרת.

ש: לענין של הירקות, עכשיו יש לי שתי שאלות. אלף, אני מבין שבתקופה שהיית בצבא הקבע ולאחר מכן במשרד הביטחון, ניצלו את הענין הזה שידעת ערבית כמובן?

ת: כן.

ש: כשאתה משתחרר, בדרך כלל נהוג, בכל אופן היום, מי ששירת בכוחות הביטחון, מארגנים לו איזו משרה נאה, מארגנים לו איזה מה שנקרא פעילות במסגרת ממשלתית כלשהיא. לא הציעו לך את הדברים האלה?

ת: לא. השתחררתי ... בתור חייל משוחרר. להיפך, אני יכול לספר לך בדיחה, כשהשתחררתי מצבא הקבע, אני יודע לנסח, יש לי ניסוח מכתבים, היה אחד שקראו לו טסלר

ש: מה תפקידו היה?

ת: תיכף. בלשכת העבודה

ש: בהסתדרות של חיפה?

ת: בהסתדרות של חיפה. אמר לי – תכתוב מכתב. כתבתי מכתב. אמר – מי כתב לך את המכתב הזה?

ש: אתה כתבת את המכתב והוא שאל מי כתב?

ת: אמרתי לו - אני כתבתי אותו. (אמר) – בסדר, תשאיר את זה. וזהו. לימים האיש הזה היה מנהל בית

ספר בחיפה וסרח. תראה את לעג הגורל בכל הסיפור הזה. מי אחראי על מה ועל מי. אתה מבין, כשאתה

רואה פה מצד אחד הטפשות חוגגת, ואתה חסר אונים. אין מי שידבר איתך. אין. עד שהגעתי למשרד

הביטחון, ישבתי חמש, שש שנים. היתה לי משרה די טובה. אחר כך שוב פעם פרשתי

ש: ועברת לתחום הזה. אני מבין שאז במשרד הביטחון גם עבד איתך אסא אברהם? או שהוא היה בנצרת?

אתה מכיר את אסא אברהם? גם הוא עסק

ת: לא.

ש: לא מכיר? הוא היה חיפאי הרבה שנים, עבר לחולון, אבל לא חשוב.

ת: אברהם? לא.

ש: אוקיי, בסדר. אני מבין שלעננין הזה של להיות סיטונאי, זה קודם כל

ת: זה כבוד

ש: ומעמד וכוליי, אבל איך הגעת לזה? צריך כסף.

ת: לא, לא צריך כסף. אחי אלי שיצא בשליחות קיבל רשיון, אז בזמנו היה צריך רשיון סיטונאי לעבוד

בסיטונאות. אז נתנו לו רשיון. יחד עם זה הסתפחתי אליו.

ש: הוא עבד במסגרת תנובה? קיבל את זה במסגרת תנובה, נכון?

ת: נכון. לא, הוא היה בכמה תפקידים, מטעם המודיעין, מטעם המוסד. אז הם פיצו אותו במשהו ופתח את

העסק הזה, הוא עם עוד מישהו. המישהו הזה פרש ואני נכנסתי במקומו. זהו.

ש: מאז אתה עסקת כסיטונאי ירקות שם למטה בחיפה, נכון? איפה שתנובה? ברחוב ...

ת: מול תנובה. יש ביתנים של הפרטיים ויש ביתנים של תנובה. אז אנחנו מול תנובה.

ש: בזה עסקת עד שיצאת לגימלאות.

ת: נכון.

ש: עכשיו יש לי כמה שאלות שקשורות לחיי קהילה. כשחיית באותה תקופה ברחוב השומר, אני מבין

שהיו שם חיי קהילה, נכון? היו די הרבה סורים ולבנונים?

ת: אבל לא היו חיי קהילה. היו סורים ולבנונים אבל לא היו חיי קהילה. איזה חיי קהילה?

ש: המרכז לא היה בית הכנסת?

ת: אני לא הלכתי לבית הכנסת.

ש: אתה לא שמרת?

ת: לא.

ש: היית מה שנקרא חילוני?

ת: חילוני. מיום שהגעתי ארצה אני חילוני.

- ש: הבנתי. נניח ומשפחה מסויימת היתה עם בעיה של פרנסה, הדבר הכי פשוט, לחם. מי היה עוזר לה?
 ת: לא יודע.
- ש: אין לך מושג?
 ת: אין לי מושג. אני לא הייתי פעיל בכלל. הייתי אדם מן העמך פשוט וזהו. אחר כך אנחנו בצבא הקבע, נרשמתי בצבא הקבע ועברתי לגור בשיכון הקצינים ברחוב התשבי.
 ש: רחוב התשבי בחיפה?
 ת: כן. מאז הייתי גר שם. גרתי עשרים שנה שם, ושלושים וכמה שנים פה.
 ש: זאת אומרת לא היית מעורב מבחינת ועד קהילה?
 ת: שום דבר. לא רציתי לשמוע לא מהתקהלות, לא בקהילה, לא מכלום.
 ש: זה קצת עומד בניגוד לפעילות שלך, להתנדבות שלך ... דמשק.
 ת: נכון מאד.
 ש: אז איך אתה
 ת: אולי אחד גרם לזה. אולי האכזבה גרמה להתבטלות.
 ש: אכזבה ממי? ממה?
 ת: מכל מה שהיה.
 ש: אתה מוכן קצת לפרט?
 ת: לא. מספיק. אני חושב, אני גיליתי הרבה דברים כאן מה שלא אהבתי. אף פעם אני לא אוהב לדבר על זה, כי זה דבר כואב מאוד.
 ש: הענין של הקליטה שלך אתה מתכוון?
 ת: הקליטה הגרועה ביותר שיכולה להיות, ואני לא רוצה לחשוב על זה, לא רוצה להכניס את זה לראש שלי.
 ש: רק אני רוצה לשאול ככה, אני ... שאתה ציפית שאחרי הפעילות שלך במסגרת ההגנה בדמשק, תגיע הנה ויתייחסו אליך.
 ת: נכון. הגעתי התייחסו אליי שבוע ימים וגמרת וזהו זה. לך כבר.
 ש: ככה היה גם עם החברים האחרים?
 ת: לא יודע.
- ש: הבנתי. יש לי שאלה ביחס לקורסים שעשית כאן. אתה זוכר עוד שמות של אנשים שעשו איתך למשל את הקורס הראשון או השני?
 ת: כן, בודאי.
 ש: אתה מוכן לציין? בקורס הראשון נתחיל, שהיה ב-41' אמרת לי בזרעין.
 ת: כן. נדמה לי שכולם או שנפטרו או שהם כבר לא במצב בריאותי טוב.
 ש: רק ככה שמות לשייך אותם.

ת: יש אחד ג'מיל לחאם. גמליאל אולי קראו לו. אני מאז ראיתי אותו אולי פעם אחת פה וזהו זה. יש אחד חיים סרייה. נדמה לי שהוא קיבל ארוע מוחי או משהו כזה. אבל ג'מיל לחאם הוא במצב טוב, הוא בביירות.

ש: מה זה בביירות? הוא חי בביירות?

ת: לא בביירות, סליחה בתל אביב.

ש: אה, בתל אביב. זה כמעט, בסדר. מי עוד?

ת: לוזיה. יש כמה לוזיה האחים של

ש: של מנחם. דוד

ת: מנחם כן. הרי מנחם עצמו נפטר.

ש: כן, לפני שנתיים בערך.

ת: יש אחד ... שהיה איתנו.

ש: ברוך?

ת: כן, ברוך לוזיה. אני לא יודע איפה הוא עכשיו. נדמה לי בדמשק או שנפטר. כן, היה איתנו. אחר כך יש כאלה שנמצאים בדמשק. סרוגו אחד.

ש: שחזר לדמשק ונשאר שם?

ת: לא עלה ארצה. גם ברוך לוזיה לא עלה ארצה. האחים שלו עלו ארצה. אחד איבד את המשפחה שלו, אחד זה. זה אלה שאני

ש: זוכר מהקורס הראשון.

ת: הקורס הראשון. בקורס השני היינו איזה חמישיה. אחד שקראו לו רובר פינטו. הוא נפטר כעת.

ש: היה לו קשר עם ראש הקהילה? אבא שלו היה דוקטור?

ת: אחיו דוקטור פינטו. הוא נפטר כעת. אחיה של אשתי.

ש: מזרחי?

ת: יעקב מזרחי, היה איתנו ברחובות. הבת של לוזיה, גניה לוזיה, היתה איתי בקורס הזה ברחובות.

ש: זאת אומרת אם אני מבין אותך נכון, בקורס ברחובות היו גם בנות?

ת: גם בנות. מלא בנות מביירות. גם הבחורה הזאת מדמשק.

ש: לעומת הקורס הראשון שהיה רק בנים?

ת: רק בנים.

ש: הבנתי. מי עוד אתה זוכר מהקורס השני? בנים, בנות?

ת: בקורס השני לא היו הרבה מדמשק. היינו חמישה, ששה איש.

ש: הרוב היו אמרת לי מביירות?

ת: הרוב היו מביירות, כן. זה היה סמינר אינטליגנטי.

ש: אני קראתי עליו. אני זוכר ... יש כמה מסמכים ביחס לקורס הזה. רציתי לשאול אותך ביחס להרכב

של הקהילה, של האנשים הסורים-לבנוניים באותם רחובות, רחוב השומר והסמוכים לו. מי היה שם

יותר? יותר חלבים, דמשקאים, ביירותים? מבחינה מספרית ככה פחות או יותר?

ת: את האמת? לא ענין אותי. אני אגיד לך למה. אני יודע רק דבר אחד. אני באתי ארצה בכדי להיות כיהודי. באתי ארצה בכדי להיות כישראלי, למרות שלא היה המושג ישראלי. אבל לצערי לא ניתן הדבר. לא ניתן. לפני כל דבר שאתה עושה, אתה הולך ל... מאיפה אתה, מי אתה ומה אתה ואיפה נולדת. לא לזה אני פיללתי.

ש: אתה עוד רוצה להוסיף משהו ביחס

ת: תשאל אותי אני אענה לך, זה הכל.

ש: אני פגשתי בך בבית הכנסת. אתה בכל זאת חזרת לענין של המסורת.

ת: לא.

ש: זאת אומרת היית שם בגלל האירוע?

ת: בגלל האזכרה של אבא שלי. הוצאת ספר של אבא שלי. וגם בן דוד שלי בא לכאן מארגנטינה ...

ש: כיבדת את האירוע ...

ת: כיבדתי את האירוע, בדיוק.

ש: הבנתי. טוב, מר דנה רמי, אני רוצה להודות לך על הראיון שלמרות שהיה קצר היה תכליתי והיה חשוב לי מאוד. באמת תודה רבה. הוספת לי, תודה.